

Η παρουσία της περιβαλλοντικής παιδικής λογοτεχνίας στο νηπιαγωγείο: Η περίπτωση της Πιερίας

Στέλλα Πλιάρη

Νηπιαγωγός, Απόφοιτη του Διδασκαλείου Νηπιαγωγών του

ΤΕΠΑΕ - ΑΠΘ

zisispanag@ath.forthnet.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εργασία αυτή διερευνούνται τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των βιβλίων παιδικής περιβαλλοντικής λογοτεχνίας στα Νηπιαγωγεία της Περιφερειακής Ενότητας Πιερίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε 44 Νηπιαγωγεία στις βιβλιοθήκες των οποίων καταγράφηκαν 442 τίτλοι. Από την κατηγοριοποίηση των βιβλίων που καταγράφηκαν προκύπτει ότι η παρουσία της παιδικής περιβαλλοντικής λογοτεχνίας συνίσταται κυρίως σε βιβλία γνώσης με θεματικές που άπτονται κατά κύριο λόγο του φυσικού περιβάλλοντος και τεχνικά χαρακτηριστικά που υπονοούν ποικίλες διδακτικές επιλογές στη χρήση των βιβλίων.

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: Εκπαιδευτική έρευνα

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Παιδική Λογοτεχνία, Περιβαλλοντική Λογοτεχνία, Νηπιαγωγείο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αφηγηματικός λόγος είναι από τις δυνατότερες και πιο αποτελεσματικές μορφές επικοινωνίας. Προσφέρει σύμφωνα με την Αναγνωστοπούλου (2007) τη δυνατότητα συναισθηματικού δεσίματος του ακροατή με τα γεγονότα που διαδραματίζονται σε μία ιστορία και μπορεί να ενδυναμώσει τη σχέση του παιδιού με το βιβλίο.

Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ξεχωριστό πεδίο ενδιαφέροντος και η αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον είναι σημαντική στη διαδικασία της ανάπτυξης και της μάθησης για τα παιδιά αυτής της ηλικίας ενώ καθορίζει τη συμπεριφορά τους όταν ενηλικιωθούν (Rule 2007, Orr 1994). Μέσα από την αφήγηση ή την ανάγνωση ιστοριών επιτυγχάνεται αποτελεσματικά η συναισθηματική εμπλοκή με το περιβάλλον, καθώς οι μικροί αναγνώστες θέτουν σε κίνηση, ανακαλούν προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες και δομούν νέες με την ενθάρρυνση για προβληματισμό και διάλογο.

Το παιδικό περιβαλλοντικό βιβλίο αποτελεί μέσο διδασκαλίας περιβαλλοντικών αξιών και η αξιοποίησή του στην καθημερινή διδακτική πρακτική προσφέρει πολλές ευκαιρίες για διερεύνηση του φυσικού περιβάλλοντος. Τα παιδιά αποκτούν γνώσεις, εκφράζουν ερωτήματα, ανακαλύπτουν τη σχέση ανάμεσα στον εαυτό τους και το περιβάλλον, διαμορφώνουν απόψεις για περιβαλλοντικά θέματα και προβλήματα και

γίνονται ικανά να αναλάβουν δράσεις για την προστασία του κοντινού τους περιβάλλοντος.

Το στοιχείο του συμβολισμού είναι έντονο στα παιδικά λογοτεχνικά κείμενα. Και όπως υποστηρίζουν οι Τσιλιμένη & Αγγελίδου (2009), οι αξίες και οι έννοιες που αναπτύσσονται μέσω αυτού για την προώθηση αξιών και συμπεριφορών ενσωματώνοντας συγχρόνως τη σύγχρονη περιβαλλοντική προβληματική καθιστά το παιδικό περιβαλλοντικό βιβλίο πολύτιμο εργαλείο στην προσχολική εκπαίδευση.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Τα παιδιά του νηπιαγωγείου βρίσκονται στο προσυμβατικό στάδιο της ηθικής ανάπτυξης, όπου επιτυγχάνεται η θεμελίωση της αποφυγής πρόκλησης ζημιάς στους άλλους γι' αυτό και το χρονικό αυτό διάστημα θεωρείται κατάλληλο για να ενθαρρύνεται ο σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον. Ιδιαίτερα τονίζεται η προσχολική περίοδος ως θεμελιακή στο σχηματισμό των περιβαλλοντικών στάσεων.

Ο «άλλος» στα πλαίσια της περιβαλλοντικής ηθικής για το παιδί αυτής της ηλικίας μπορεί να είναι ένα μη ανθρώπινο ον. Η ικανότητα για ανάληψη ρόλων και η δυνατότητα κατανόησης των συναισθημάτων των άλλων αυξάνεται με την ανάπτυξη και ειδικά στην ηλικία των 6 ετών καταγράφεται σημαντική αύξηση της ικανότητας αυτής. Μέσα από τη συνειδητοποίηση των ρόλων των άλλων προσώπων μπορεί να καταλάβει τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων. Με δεδομένο ότι η πρόκληση της ενσυναίσθησης εξαρτάται από τις εμπειρίες που βιώνουν τα παιδιά στο ίδιο το περιβάλλον οι στρατηγικές μάθησης μέσω δράσης βοηθούν τα παιδιά μέσα από τις άμεσες εμπειρίες να αποκτήσουν ικανότητες και γνώσεις και να αντιληφθούν την αίσθηση ενότητας μ' αυτό.

Αυτή η άμεση εμπειρία και σχέση των παιδιών με το περιβάλλον μπορεί να αντικατασταθεί από τη λογοτεχνία. Με την απόκτηση αντικειμενικών πληροφοριών για την κατάσταση του άλλου τα στοιχεία του περιβάλλοντος αποκτούν «ύπαρξη» και μέσω της γλώσσας και της φανταστικής μεταφοράς στη θέση τους τα παιδιά επηρεάζονται. Έτσι η λογοτεχνία λειτουργεί ως μέσο πληροφόρησης και γεφυρώνει την απόσταση του παιδιού από την άμεση επαφή με το φυσικό περιβάλλον. Ο αναγνώστης-μαθητής, μέσα από την αφηγούμενη ιστορία μπορεί σιγά-σιγά να περάσει από τη μοναχική σχέση με το βιβλίο στην επικοινωνία, μιλώντας για την ιστορία ή παίζοντας την ιστορία με άλλους.

Τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών καταλήγουν ότι εφόσον τα μικρά παιδιά είναι ευαίσθητα στις ανάγκες των άλλων και οι αλτρουιστικές τους τάσεις φαίνονται τόσο νωρίς αυτή είναι η κατάλληλη ηλικία για τους/τις νηπιαγωγούς μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα να προωθήσουν και να ενδυναμώσουν ένα σύνολο στάσεων, αξιών και δεξιοτήτων για το περιβάλλον.

Στο πλαίσιο που σκιαγραφήθηκε αδρά εντάσσεται και η έρευνα που παρουσιάζουμε και αφορά την καταγραφή της υπάρχουσας περιβαλλοντικής παιδικής λογοτεχνίας στο Νηπιαγωγείο και πιο συγκεκριμένα τον αριθμό, το αφηγηματικό είδος των βιβλίων και τους θεματικούς πυρήνες των σύγχρονων ιστοριών περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος, την προέλευση, τα εκπαιδευτικά αλλά και τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την καταγραφή 442 παιδικών βιβλίων που αφορούν το περιβάλλον σε 44 νηπιαγωγεία του νομού Πιερίας. Το δείγμα συγκεντρώθηκε με προσωπική καταγραφή της ερευνήτριας από τις βιβλιοθήκες των νηπιαγωγείων και με τη συμβολή των συναδέλφων κυρίως στα σχολεία της περιφέρειας. Τα βιβλία καταγράφηκαν ανά νηπιαγωγείο και στη συνέχεια κατηγοριοποιήθηκαν.

Η κατηγοριοποίηση των βιβλίων έγινε με βάση:

- 1) Το είδος των βιβλίων.
- 2) Το θεματολογικό προσανατολισμό των βιβλίων.
- 3) Τη χρονολογία έκδοσης (ανά δεκαετία).
- 4) Την προέλευση των εκδόσεων (μεταφρασμένα ή όχι).
- 5) Το συμπληρωματικό υλικό (δηλαδή εικονογραφημένα γλωσσάρια και ευρετήρια, εκπαιδευτικά cd rom με παιχνίδια, φωτογραφίες και μηνύματα, σχεδιαγράμματα, χάρτες, ένθετα με προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες και ιδέες για κατασκευές).
- 6) Τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων.
- 7) Την προτίμηση σε κάποια βιβλία, με βάση τη συχνότητα που απαντήθηκε το κάθε βιβλίο στις θεματικές ενότητες που καταγράφηκαν.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

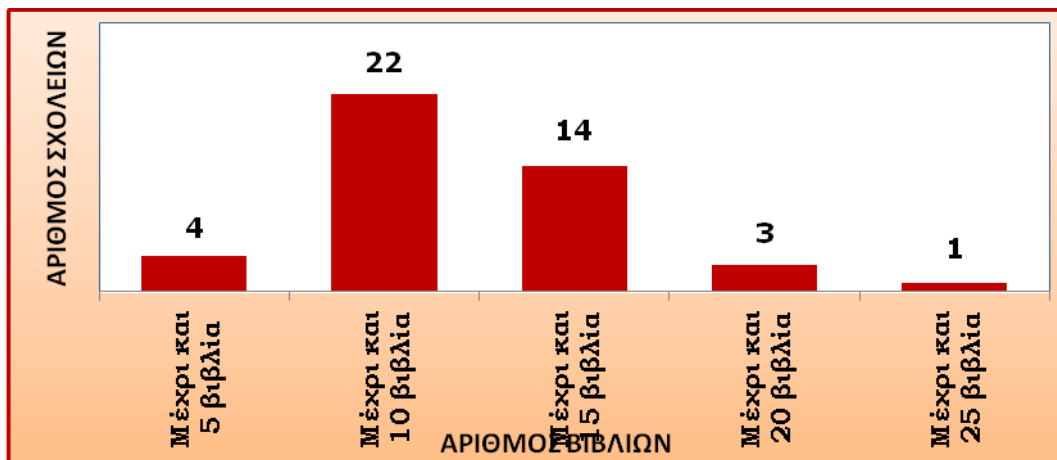
Πίνακας 1: Καταγραφή περιβαλλοντικών βιβλίων ανά νηπιαγωγείο

Αριθμός νηπιαγωγείων	Αριθμός περιβαλλοντικών βιβλίων ανά νηπιαγωγείο	Συνολικός αριθμός περιβαλλοντικών βιβλίων
1	22	22
2	18	36
1	17	17
3	14	42
2	13	26
7	12	84
2	11	22
5	10	50
2	9	18
8	8	64
5	7	35
2	6	12
3	4	12
1	2	2
Σύνολο: 44		Σύνολο: 442

Το σύνολο των βιβλίων που καταγράψαμε εμφανίζεται στον πίνακα 1. Στην πρώτη στήλη καταγράφηκε ο αριθμός νηπιαγωγείων στα οποία αντιστοιχεί ο συγκεκριμένος αριθμός των περιβαλλοντικών βιβλίων που καταγράφεται στη δεύτερη στήλη του πίνακα, ενώ στην 3^η στήλη καταγράφεται ο συνολικός αριθμός.

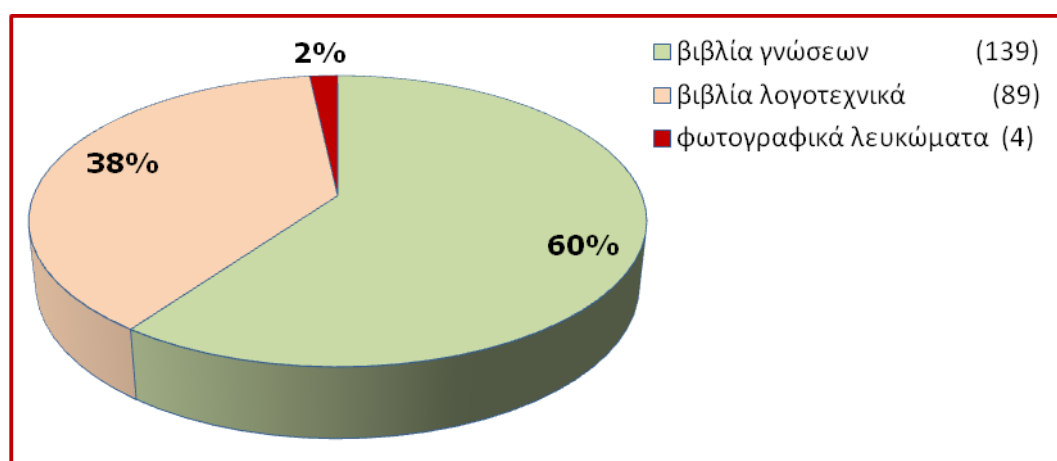
Από την επεξεργασία του αριθμού των βιβλίων προέκυψε ότι ο μέσος όρος των βιβλίων σε κάθε νηπιαγωγείο είναι 10 (229 τίτλοι καταγράφηκαν σε 23 νηπιαγωγεία

και οι υπόλοιποι 143 στα άλλα 21), κατά συνέπεια η παρουσία των βιβλίων παιδικής περιβαλλοντικής λογοτεχνίας στα Νηπιαγωγεία της Πιερίας είναι ανομοιογενής και άνιση.

Σχήμα 1: Αριθμός περιβαλλοντικών βιβλίων ανά νηπιαγωγείο

Αυτό που αποτυπώνεται στο σχήμα 1 είναι η σημαντική παρουσία των περιβαλλοντικών βιβλίων σε αρκετά νηπιαγωγεία που ερευνήθηκαν (18 από τα 44) υπάρχουν περισσότερα από 10 περιβαλλοντικά βιβλία. Η καταγραφή ενός σχετικά ικανοποιητικού αριθμού περιβαλλοντικών βιβλίων σύμφωνα με την εκπαιδευτική εμπειρία της ερευνήτριας στο Νηπιαγωγείο μπορεί να σημαίνει ότι και ένας ικανοποιητικός αριθμός νηπιαγωγών του νομού χρησιμοποιώντας ως όχημα τα περιβαλλοντικά βιβλία εμπλέκεται με κάποιο τρόπο και εμπλέκει τα παιδιά στις διαδικασίες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Η παραπάνω θέση χρήζει περαιτέρω διερεύνησης όπως και η παρουσία της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και αγωγής στα σχολεία που εμφανίζεται πιο περιορισμένος αριθμός βιβλίων (μέχρι και 10 βιβλία 26 Νηπιαγωγεία).

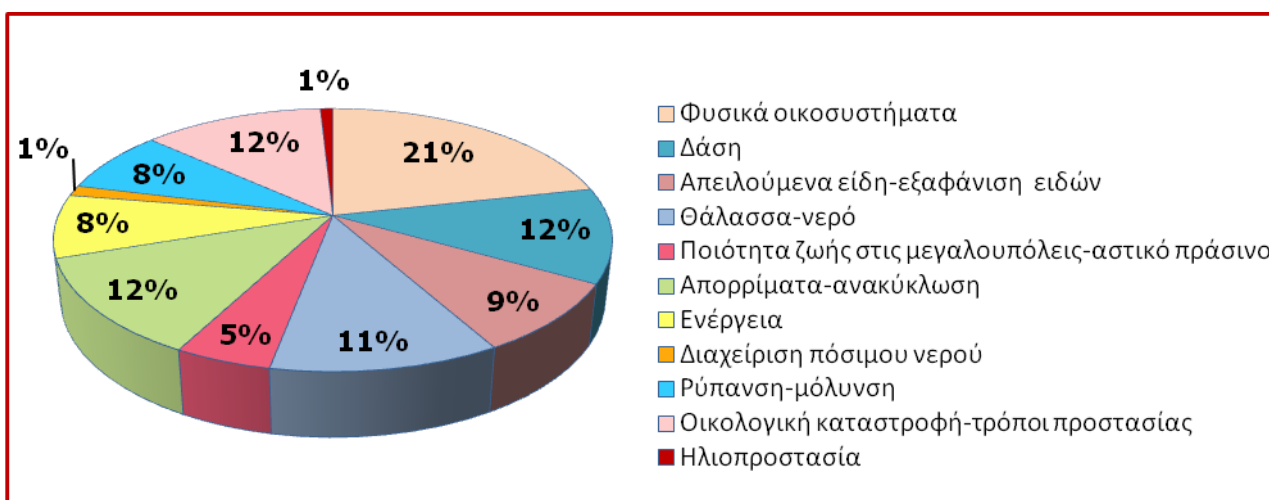

Σχήμα 2: Είδος βιβλίων

Στην καταγραφή του είδους των βιβλίων (σχήμα 2) όπως και στις επόμενες καταγραφές δεν συνυπολογίσθηκαν οι επαναλαμβανόμενοι τίτλοι. Έτσι το άθροισμα των βιβλίων που αναφέρουμε φαίνεται να είναι μικρότερο του συνολικού αριθμού των βιβλίων που καταγράψαμε. Τα βιβλία γνώσεων υπερτερούν σημαντικά (60% στο σύνολο των τίτλων που καταγράψαμε) έναντι των άλλων κατηγοριών (λογοτεχνικών

και φωτογραφικών λευκωμάτων). Αυτό, κατά την εκτίμησή μας, οφείλεται αφενός στην πολύ μεγάλη αύξηση του αριθμού αυτών των εκδόσεων την τελευταία εικοσαετία (Καρακίτσιος 2008, Natsiouroulou 2001) που τα καθιστά προσιτά και αφετέρου προτιμούνται γιατί στο συγκεκριμένο είδος εκτιμούν οι νηπιαγωγοί ότι θα βρουν επιστημονικά τεκμηριωμένες πληροφορίες και γι αυτό αποτελούν απαραίτητο εργαλείο στην προσέγγιση ενός περιβαλλοντικού θέματος. Επιπλέον σύμφωνα με την Κανατσούλη (2005, σ. 535) τον τελευταίο καιρό εκδίδονται όλο και περισσότερα βιβλία γνώσεων γιατί το είδος των βιβλίων αυτών παρουσιάζουν δεδομένα, παρατηρήσεις, περιγραφές, εξηγήσεις και πληροφορίες με στόχο να βοηθήσουν τα παιδιά να ανακαλύψουν μέσα από πράγματα, τα γεγονότα και τα φαινόμενα, τις γενικότερες έννοιες που διέπουν τον φυσικό και κοινωνικό κόσμο. Αυτή η εγκυρότητα και η καταλληλότητα περιεχομένου των βιβλίων γνώσεων είναι ελεγχόμενη επιστημονικά (Μπέτα & Παπαδοπούλου 2010). Επιπρόσθετα η παραπάνω καταγραφή αποτελεί ένδειξη επικέντρωσης της εκπαιδευτικής δραστηριότητας κυρίως στη γνώση.

Αξίζει επίσης να επισημανθεί ο πολύ μικρός αριθμός των φωτογραφικών λευκωμάτων παρά την εκπαιδευτική τους χρησιμότητα, λόγω ίσως του μεγάλου κόστους των βιβλίων αυτών αλλά και των εκδόσεών τους που σπανίζουν.

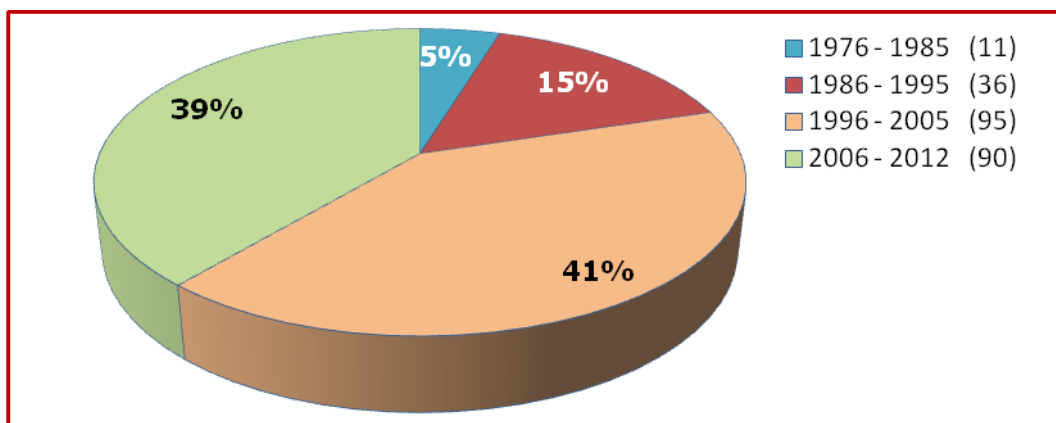

Σχήμα 3: Θεματολογία των βιβλίων - Ποσοστά ανά θεματική ενότητα

Τα βιβλία που αναφέρονται στα φυσικά οικοσυστήματα και γενικά στο φυσικό περιβάλλον (σχήμα 3), υπερέχουν με διπλάσιο ποσοστό έναντι των άλλων κατηγοριών. Επιβεβαιώνεται στην παρούσα έρευνα η πεποίθηση ότι πολλοί νηπιαγωγοί έχουν συνδέσει την έννοια του περιβάλλοντος με το φυσικό περιβάλλον, αφού καταγράφηκε πλήθος βιβλίων που αφορά τα φυσικά οικοσυστήματα καθώς και τη χλωρίδα και πανίδα αυτών. Αυτός ο προσανατολισμός είναι σ' έναν βαθμό εύλογος αν λάβουμε υπ' όψη την ηλικία των παιδιών και την αστικοποίηση του μεγαλύτερου ποσοστού του ελληνικού, αλλά και του παγκόσμιου πληθυσμού. Επιπλέον αυτός ο προσανατολισμός συνδέεται με τη μελέτη του πού εμφανίζεται το πρόβλημα. Φυσικά δεν μπορεί να είναι αποκλειστικός προσανατολισμός της Περιβαλλοντικής Αγωγής στα Νηπιαγωγεία με δεδομένη την αστική προέλευση των περισσότερων σύγχρονων περιβαλλοντικών πιέσεων.

Σημαντικό επίσης εύρημα της έρευνάς μας είναι το γεγονός ότι βιβλία που σχετίζονται με έντονα σύγχρονα περιβαλλοντικά προβλήματα όπως αυτό της

ρύπανσης του ατμοσφαιρικού αέρα και αφορούν το ανθρωπογενές περιβάλλον είναι λίγα. Ο λόγος που μπορεί ενδεχομένως να ερμηνεύσει την έλλειψη αυτών των βιβλίων είναι ότι στην περιοχή της Πιερίας υπάρχουν πολλοί πνεύμονες πράσινου και επομένως δεν γίνονται εύκολα κατανοητά ζητήματα όπως το καυσαέριο των μεγαλουπόλεων αφού τα παιδιά δεν τα αντιμετωπίζουν έντονα στην καθημερινότητά τους.

Σχήμα 4: Χρονολογία έκδοσης των βιβλίων

Ο μεγαλύτερος αριθμός βιβλίων περιβαλλοντικού περιεχομένου όπως προέκυψε από τα στοιχεία της έρευνας αφορά την τελευταία εικοσαετία (σχήμα 4) γεγονός που συμπίπτει με την αλματώδη αύξηση της παραγωγής βιβλίων αυτής της κατηγορίας και την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση του κοινού. Επίσης συμπίπτει με την καθιέρωση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με όλους τους γνωστούς περιορισμούς.

Σχήμα 5: Αρχική γλώσσα των μεταφρασμένων βιβλίων

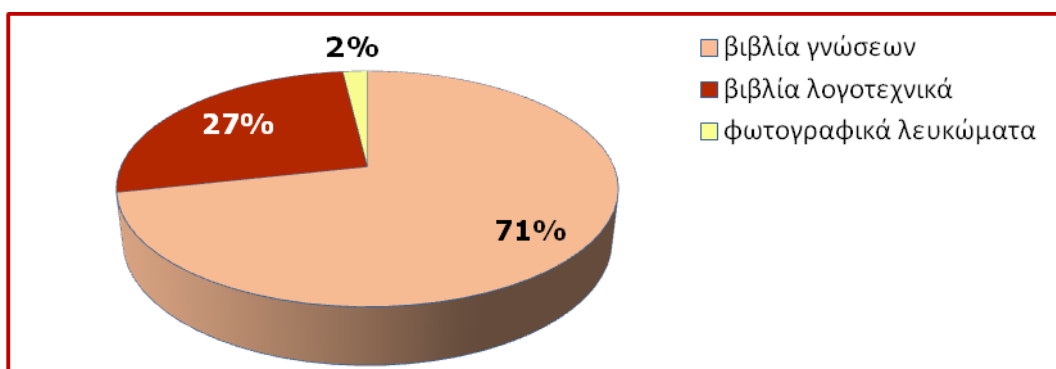
Στο σχήμα 5 καταγράφεται η γλώσσα συγγραφής των βιβλίων με την αναμενόμενη μεγάλη σχετική συχνότητα των αγγλικών τίτλων. Επιπλέον στην κατηγορία αυτή η πλειοψηφία των μεταφρασμένων τίτλων μπορεί να συνδυαστεί με την προτίμηση των εκπαιδευτικών στα βιβλία γνώσεων αφού οι μεταφρασμένοι τίτλοι είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία βιβλία γνώσεων. Επίσης προκύπτει ένα θέμα προς διερεύνηση, αν αυτές οι εκδόσεις μπορούν να καλύψουν ανάγκες διδασκαλίας

θεμάτων που σχετίζονται με το ελληνικό/μεσογειακό οικοσύστημα από τη μια και την οργάνωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος από την άλλη.

Σχήμα 6.1: Βιβλία που ανήκουν σε σειρά εκδόσεων

Καταγράφεται ένας σημαντικός αριθμός βιβλίων που ανήκουν σε σειρές (σχήμα 6.1). Συνήθως καθένα από τα βιβλία που απαρτίζουν μια σειρά πραγματεύεται ένα διαφορετικό θέμα-πρόβλημα και προτιμούνται από τις νηπιαγωγούς αφού πολλές φορές το ένα περιβαλλοντικό ζήτημα δεν μπορεί να διερευνηθεί απομονωμένα από το άλλο.

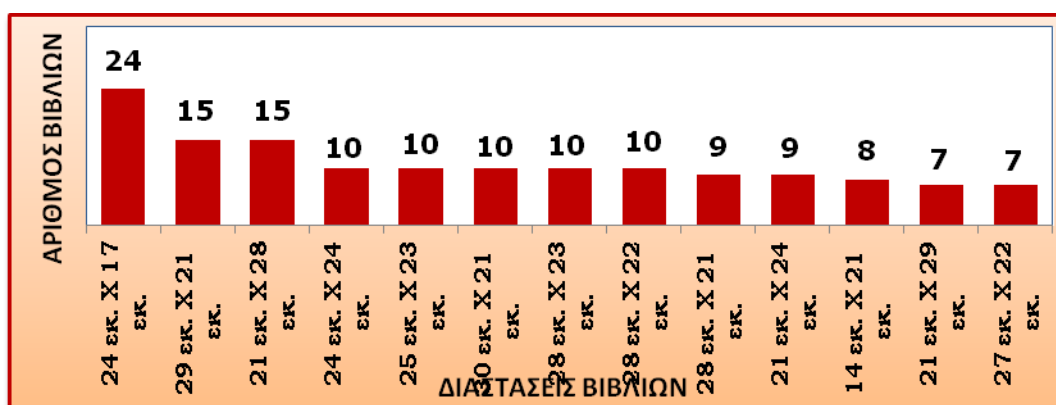
Σχήμα 6.2: Ποσοστά που αντιστοιχούν στα βιβλία που ανήκουν σε σειρά εκδόσεων

Αξιοσημείωτο στοιχείο της καταγραφής μας εδώ είναι η ύπαρξη πολύ μεγάλου αριθμού και ποσοστού βιβλίων γνώσεων που ανήκουν σε κάποια σειρά εκδόσεων (σχήμα 6.2).

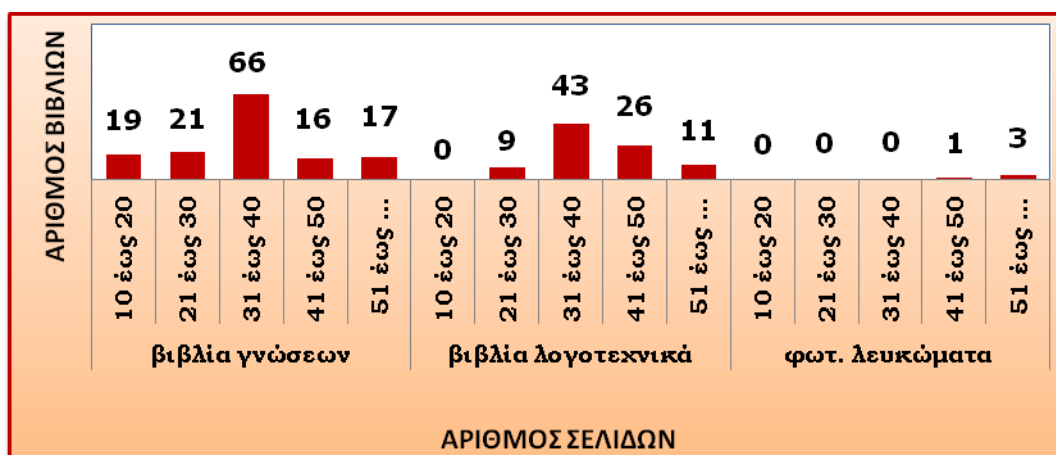

Σχήμα 7: Βιβλία που περιέχουν συμπληρωματικό υλικό

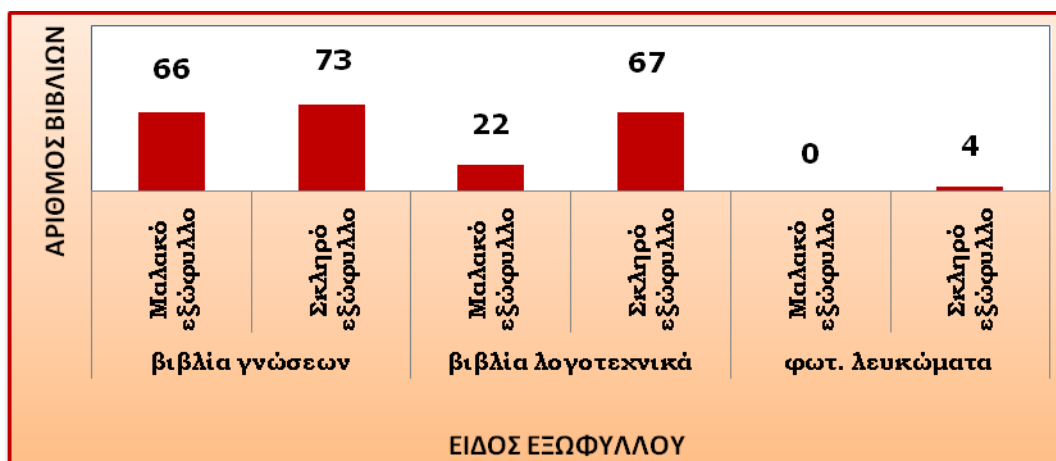
Όπως διευκρινίστηκε στην ενότητα της μεθοδολογίας, ως συμπληρωματικό υλικό θεωρούμε τα εικονογραφημένα γλωσσάρια και ευρετήρια, εκπαιδευτικά cd rom (με παιχνίδια, φωτογραφίες και μηνύματα), σχεδιαγράμματα, χάρτες, ένθετα με προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες και ιδέες για κατασκευές. Το ένα τρίτο των βιβλίων γνώσεων που μελετήσαμε περιέχουν ένθετα με συμπληρωματικό υλικό (σχήμα 7), γεγονός που αντικατοπτρίζει την επιθυμία των νηπιαγωγών να εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και την πρακτική τους στο Νηπιαγωγείο μέσα από τα γλωσσάρια, τις προτεινόμενες δραστηριότητες, τους χάρτες, τα ευρετήρια, τα cd κ.τ.λ. που περιέχουν. Μέσα από το βοηθητικό υλικό προσπαθούν να κάνουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα πιο εύκολα στην προσέγγισή τους τόσο για τους μαθητές όσο και για τους ίδιους/ες αφού δεν κατέχουν ειδικές γνώσεις και πολλές φορές δεν έχουν κάποια σχετική επιμόρφωση.

Σχήμα 8: Τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων - Διαστάσεις

Σχήμα 9: Τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων - Αριθμός σελίδων

Σχήμα 10: Τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων - Το είδος του εξώφυλλου

Σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων (είδος εξώφυλλου, αριθμός σελίδων, διαστάσεις) όπως παρουσιάζονται στα σχήματα 8, 9 και 10, φαίνεται ότι ούτε το μέγεθος ούτε ο αριθμός των σελίδων ή το είδος των εξώφυλλων αποτελούν απόλυτους δείκτες για την επιλογή ενός βιβλίου περιβαλλοντικού περιεχομένου. Η ποικιλομορφία στα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων, πέραν της αισθητικής τους αξίας, αποκαλύπτει τις διδακτικές επιλογές των συναδέλφων σχετικά με την έμφαση που θέλουν να δώσουν κάθε φορά στα στοιχεία που επεξεργάζονται. Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευτικοί μπορεί άλλοτε να επιλέγουν βιβλία μεγάλων διαστάσεων με χοντρά εξώφυλλα, μεγάλες εικόνες και επεξηγηματικές λεζάντες και άλλοτε μικρά σε μέγεθος με ευανάγνωστα κείμενα εύκολα στην χρήση τους βιβλία που αποτελούν ένα καλό ελκυστικό μέσο για τα παιδιά αυτής της ηλικίας. Και άλλοτε επιλέγουν πολυθεματικά βιβλία περισσότερων σελίδων που χωρίζονται σε επιμέρους υποενότητες με υπότιτλους ώστε η παρεχόμενη γνώση να αφομοιώνεται ευκολότερα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η διερεύνηση των τίτλων περιβαλλοντικών βιβλίων στα νηπιαγωγεία του νομού Πιερίας αποδεικνύει ότι η παρουσία τους είναι ανομοιογενής και άνιση και ότι τα βιβλία γνώσεων υπερέχουν σημαντικά σε αριθμό έναντι των λογοτεχνικών και των φωτογραφικών λευκωμάτων.

Τα βιβλία γνώσεων που υπερέχουν σε αριθμό και προτιμούνται από την πλειοψηφία των νηπιαγωγών της έρευνάς μας αποκαλύπτουν ότι ίσως οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι μέσω αυτών οι μικροί αναγνώστες αποκτούν μια πρώτη τριβή με την επιστημονική μέθοδο έστω και υποτυπωδώς. Συνηθίζουν δηλαδή να χρησιμοποιούν εργαλεία των επιστημόνων όπως η προσεκτική παρατήρηση για μεγάλο χρονικό διάστημα, να συγκεντρώνουν δεδομένα και να καταλήγουν σε συμπεράσματα.

Τα βιβλία που καταγράψαμε αφορούν κυρίως εκδόσεις των δύο τελευταίων δεκαετιών (185 τίτλοι από το σύνολο των 232 εκδόθηκαν την τελευταία εικοσαετία). Αξιοσημείωτο στοιχείο βάση των αποτελεσμάτων της έρευνας αποτελεί το γεγονός ότι ο μισός αριθμός των βιβλίων είναι ξενόγλωσσα σε μετάφραση κάτι που συμφωνεί και με τα στοιχεία του Ε.Κ.Ε.Β.Ι. για τη θεαματική ανοδική πορεία των μεταφράσεων των παιδικών βιβλίων γενικότερα (1416 μεταφρασμένοι τίτλοι έναντι 648 ελληνικών στην εξαετία 2001-2006), με γλώσσα πρωτοτύπου κυρίως την Αγγλική.

Τα θέματα των βιβλίων που σχετίζονται με το φυσικό περιβάλλον γενικά είναι σχεδόν διπλάσια έναντι των άλλων κατηγοριών γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα πως για τους/τις νηπιαγωγούς η έννοια του περιβάλλοντος σε πρώτο επίπεδο παραπέμπει στη φύση. Σημαντικό επίσης στοιχείο της έρευνας είναι η καταγραφή μεγάλου ποσοστού βιβλίων που ανήκουν σε σειρές γνώσεων στη συντριπτική τους πλειοψηφία.

Αποδεικνύεται επίσης ότι το ένα τρίτο των βιβλίων που μελετήθηκαν περιέχουν ένθετα με ευρητήρια, προτεινόμενες δραστηριότητες, εκπαιδευτικά cd rom που πλαισιώνουν το συμπληρωματικό υλικό των βιβλίων και αποτελούν χρήσιμους οδηγούς μέσα από τους οποίους βρίσκουν ιδέες για σχέδια εργασίας που μπορούν να οργανώσουν στη σχολική τάξη. Η ποικιλία της ευρηματικότητάς τους κρατάει αμείωτο το ενδιαφέρον των παιδιών ενώ δείχνει ακόμη την επιθυμία των εκπαιδευτικών να βοηθηθούν οι ίδιοι/ες στην προσέγγιση ενός θέματος και στην καλύτερη διερεύνησή του.

Ως προς τα τεχνικά χαρακτηριστικά των βιβλίων (είδος εξώφυλλου, μέγεθος, σχήμα, αριθμός σελίδων) η μεγάλη ποικιλομορφία στα είδη των εξώφυλλων, στα μεγέθη και τον αριθμό των σελίδων στα είδη των βιβλίων που ερευνήθηκαν φανερώνει την προσωπική επιλογή του κάθε εκπαιδευτικού και την έμφαση που θέλει να δώσει στο πληροφοριακό κείμενο, στο μεγάλο μέγεθος ή στο ελκυστικό εξώφυλλο για την καλύτερη αξιοποίησή του στη διδακτική πράξη.

Συνοψίζοντας τα ευρήματά μας μπορούμε να επισημάνουμε ως συνδυαστικό κρίκο όλων των καταγραφών μας την γνωστική επικέντρωση στην επιλογή βιβλίων και αυτό αποτελεί ένδειξη ότι οι νηπιαγωγοί της Περίας, αισθάνονται την ανάγκη υποβοήθησης στο έργο τους. Αν αυτό είναι ένδειξη και αντίστοιχης διδακτικής πρακτικής χρήζει περαιτέρω διερεύνησης καθώς υπερβαίνει τα όρια της παρούσας εργασίας.

**Η εργασία αυτή αποτελεί μέρος της διπλωματικής εργασίας της συγγραφέως κατά την φοίτησή της στο Διδασκαλείο ΤΕΠΑΕ του ΑΠΘ και η οποία πραγματοποιήθηκε υπό την εποπτεία της κ. Πηνελόπης Παπαδοπούλου, Λέκτορα του ΠΤΝ του ΠΔΜ, η οποία συνεισέφερε σε όλα τα στάδια μέχρι τη δημοσίευση της εργασίας.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αναγνωστοπούλου, Δ. (2007). *Λογοτεχνική Πρόσληψη στην Προσχολική και Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Αγγελίδου Ε. & Τσιλιμένη Τ. (2009). *Η αφήγηση ως εργαλείο μάθησης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Δραστηριότητες και προτάσεις για την προσχολική και τη δημοτική εκπαίδευση*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- Κανατσούλη, Μ. (2005). Οικολογία και παιδική λογοτεχνία. Στο Α. Γεωργόπουλος (Επιμ), *Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Ο νέος πολιτισμός που αναδύεται*. (σελ.535-549). Αθήνα: Gutenberg.
- Καρακίτσιος, Α. (2008). Εκδοτική εικόνα των παιδικών βιβλίων γνώσης. (Μελέτη περίπτωσης). Τ.Ε.Π.Α.Ε.- Α.Π.Θ. Διδασκαλείο Νηπιαγωγών.
- Μπέτα, Ε. & Παπαδοπούλου, Π. (2010). Τα ζώα στα βιβλία γνώσης των νηπιαγωγείων. Πρακτικά 6ου Πανελληνίου Συνεδρίου για τις Φυσικές Επιστήμες

στην Προσχολική Εκπαίδευση. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική Ηλικία (ΤΕΕΠΗ) του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης (Δ.Π.Θ.). (υπό δημοσίευση)

Natsiouroulou, I. (2001). Children's books for 1-6 year olds in Greece. *International Journal of Early Childhood*, Vol 33, No. 1, 57-62.

Orr, D. (1994). *Earth in mind*. Washington, DC: Island Press.

Rule, A. (2007). A “tad” of science appreciation. *Early Childhood Education Journal*, Vol. 34, No. 5, 297–300.